

Recenzents:	Jānis Krēvics
Elektroniskais plašsaziņas līdzeklis:	“Latvijas Radio 2”
Projekta nosaukums:	LR 2 raidījumu cikls “Uz vēlēšanām” sadarbībā ar ReTV pirms vēlēšanām (septembrī),
Recenzēto satura vienību skaits:	10
Recenzēto satura vienību pārraidīšanas datumi:	16.09. - 30.09.2022

1. UNIVERSĀLIE KRITĒRIJI

- 1.1. **Satura/projekta atbilstība definētajiem sabiedriskā pasūtījuma uzdevumiem.**
- 1.2. **Atbilstība konkrētās pārraides, satura risinājuma definētajam mērķim un uzdevumam.**

Recenzenta vērtējums: atbilst.

Projekta mērķis ir nodrošināt Latvijas Radio Sabiedriskā pasūtījuma noteiktos uzdevumus un Latvijas sabiedrībai īpaši svarīgu notikumu atspoguļošanu LR programmās, ievērojot 2022. gada noteiktos satura virzienus un piešķirto finansējumu, - paplašināti atspoguļot 2022.gada 1.oktobrī notiekošās 14.Saeimas vēlēšanas;

Nodrošināt daudzveidīgu ziņu tematiku un analītisku informāciju par Latvijas politiskajiem, sabiedriskajiem, ekonomiskajiem, kultūras un citu jomu procesiem, kas saistīti ar Latvijas politisko partiju darbību, programmām, lēmumiem un vēlēšanu norisi, lai veicinātu sabiedrības izpratni un līdzdalību vēlēšanās. Pārraide atbilst mērķim un uzdevumam.

Pieteikumā minēts, ka plānots veidot raidījumu ciklu sadarbībā ar ReTV pirms vēlēšanām (septembrī), ar mērķi pievērst sabiedrības uzmanību Saeimas vēlēšanām un rosināt izdarīt savu izvēli. Divas nedēļas (15.-30.septembris, 5 + 5 darba dienas) pirms vēlēšanu dienas, kopā 10 sižeti, ~ 3:30 garī. Sižetus veido un piegādā ReTV.

Pirmā nedēļa: iedzīvotājiem visos vēlēšanu apgabalos (pieci – katru dienu cits apgabals) tiek uzdoti jautājumi par to, ko sagaida no valdības dažādās jomās, nozarēs (zemkopībā, ārpolitikā utml).

Otrā nedēļa: iedzīvotājiem visos vēlēšanu apgabalos (pieci – katru dienu cits apgabals) tiek uzdoti jautājumi, lai izmēritu aktivitātes temperatūru. Ar tādiem jautājumiem, kā „Vai ir jau izdomājuši par ko balsot?” (nenosaucot konkrētu partiju, deputātu), vai vispār ies vēlē, vai ir kādas šaubas par solījumiem utt.

Formāli izvirzītajiem mērķiem reportāžas no Latvijas novadiem atbilst.

1.3. Vai projektam ir ilgspējīgs efekts, tostarp žurnālistikas un mediju profesionālās kvalitātes uzlabošanā.

Recenzenta vērtējums (atbilst):

Iespējams, ka projektam ir ilgspējīgs efekts. Bet nākotnē var apdomāt stilistiski un no formas viedokļa interesantākus risinājumus. Arī vietas un laika izvēli, kad šīs ielu intervijas ar cilvēkiem notiek.

Nezinu vai dienas vidū, kad lielākā daļa cilvēku atrodas savās darba vietās, par tā saucamo "tautas balsi" var tikt uzdoti cilvēki (bieži pensionāri, bezdarbnieki vai arī runātāji vispār netiek identificēti ne nosaucot viņu vārdus, ne profesijas un nodarbošanos), kuri tajā brīdī kaut kur pastaigājas un žurnālists viņus sastop. Pieļauju, ka šādā veidā dienas vidū uz ielas, piemēram, pie autoveikala, kas uz ielas tirgo zivis izvēlēti cilvēki nav Latvijas iedzīvotāju viedokli reprezentējošākā sabiedrības daļa. Cilvēku profesijas vai nodarbošanās sižetos netiek atklāti, līdz ar to nav iespējams pat nojaust, kādu sabiedrības daļu runātāji pārstāv. Vai tie ir bezdarbnieki, kuriem dienas vidū ir laiks staigāt pa pilsētu, vai aktīvi strādājošie. Šis ir būtisks faktors, kam būtu jāpievērš uzmanība, ja šādi materiāli priekšvēlēšanu raidījumu ietvaros tiek veidoti.

1.4. Satura pieejamības nodrošināšana daudzveidīgās satura izplatīšanas platformās un potenciālā sasniedzamā auditorija (atbilstoši definētajam, pieejamajiem datiem utt.).

Recenzenta vērtējums (atbilst):

Solīts, lai nodrošinātu plašāku un padziļinātu analītisko informāciju, līdztekus ikdienas plānotajam un LR Sabiedriskajā pasūtījumā iekļautajam satura apjomam, plānots īstenot jaunus raidījumus, informatīvi analītiskus ciklus un rubrikas, kā arī paplašināt jau klausītāju iecienītākos ziņu un informatīvi analītiskos raidījumus ar papildinātu saturu, multimediju materiāliem un to pieejamību digitālajos kanālos. Lai aptvertu dažādas auditorijas un satura formātus, raidījumi plānoti visos Latvijas Radio kanālos, un to veidošanā ir iesaistītas praktiski visas struktūrvienības. Projekta laikā veidotais saturs aktīvi virzīt sociālajos tīklos un publicēts Latvijas Radio mājaslapās internetā, veidojot audiovizuālos materiālus, vizuālus.

LR2 ielu interviju 10 dienu maratons atrodams tikai pēcpusdienas raidījuma "Ceļojums" sadaļā, meklējot to LR arhīvā. Citas iespējas materiālu atrast, diemžēl, nav.

1.5. Satura atbilstība žurnālistikas ētikas un profesionālajiem standartiem, viedokļu daudzveidības nodrošināšana (atbilstoši žanra specifikai).

Recenzenta vērtējums (atbilst):

Ielu intervijas iespējams atbilst žurnālistikas ētikas un profesionālajiem standartiem. Bet reportāžās žurnālists lielākajā daļā no materiāliem ir kā kāds anonīms runātājs, kurš bez sava vārda pieminēšanas piesaka ielās sastaptos cilvēkus. Arī viņi lielākajā daļā ir anonīmi viedokļu izteicēji. Tā ir sava veida necieņa pret runātājiem, kuriem nav pat sava vārda. Dažās no reportāžām reportieri tomēr apraksta, kur cilvēki sastapti, ar ko nodarbojas un kā viņus sauc. Kā iepriekš minēju, uzskatu, ka ielu intervijas novadu pilsētās dienas vidū, kad aktīvākā sabiedrības daļa atrodas savās darba vietās, nav labākā sabiedrības viedokli un pirmsvēlēšanu laika noskaņojumu reprezentējošā metode.

2. SPECIĀLIE KRITĒRIJI FORMĀTA NOVĒRTĒŠANAI

2.1. Formas kritēriji (atbilstība formātam, scenārija dramaturģijas kvalitāte, vēstījuma dinamika, režijas kvalitāte, mūzikas izmantošanas prasmes, subtitru kvalitāte).

2.2. Satura kritēriji (satura veidošanā iesaistītā personāla darba kvalitāte, satura vērtība un oriģinalitāte, satura neitralitāte un sabalansētība virsrakstos, lidos, vizuālajos risinājumos, valodas lietojums, informācijas avotu atlase un izmantojums, vēstījuma uztveramības kvalitāte, konteksta saprotamība).

Satura veidošanā iesaistīto žurnālistu darba kvalitāte, satura vērtība un oriģinalitāte ir pieņemama. Nosacīti kādas daļas sabiedrības viedokli šādi ir iespējams uzzināt. Bet jautājums – kāda ir jēga un mērķis no šādas “*aizbrauc kaut kur un kaut kad aptaujā kaut ko*” intervijas formāta.

Kā minēts projekta pieteikumā - Pirmā nedēļa piecās dienās tiek izziņāts iedzīvotāju viedoklis visos vēlēšanu apgabalos (pieci – katru dienu cits apgabals). Cilvēkiem tiek uzdoti jautājumi par to, ko sagaida no valdības dažādās jomās, nozarēs (zemkopībā, ārpolitikā utml).

Otrā nedēļa: iedzīvotājiem visos vēlēšanu apgabalos (pieci – katru dienu cits apgabals) tiek uzdoti jautājumi, lai izmērītu aktivitātes temperatūru. Ar tādiem jautājumiem, kā „Vai ir jau izdomājuši par ko balsot?” (nenosaucot konkrētu partiju, deputātu), vai vispār ies vēlē, vai ir kādas šaubas par solījumiem utt.

16.09. pieteikums daudzsološs. Jāklusās, lai spētu izdarīt pareizo izvēli. Bet jautājums, ko tieši izvēles izdarīšanā palīdz "vox pop" jeb ielu interviju noklausīšanās? Ja tas ir tikai un vienīgi ielu intervijas ar žurnālista ierunātiem starptekstiem, kuros noraksturo vienu vai otru runātāju, nav vajadzības to uzdot par apjomīgu žurnālistisku materiālu, kas palīdzēs iegūt kādas zināšanas klausītājiem par vēlēšanām. Tā ir vienīgi "tautas balss" vai "brīvais mikrofons". Žurnālists netiek pieteikts un arī pats vārdu nenosauc. Ir kāds anonīms runātājs, kurš piesaka ielās sastaptos cilvēkus.

19.09 Kurzemes pilsētas ielās tiek izvaicāti cilvēki - kas viņuprāt ir svarīgs un jārīsinā jaunajai Saeimai. Īsti nav izprotams sižetu mērķis. Cilvēki apgalvo, ka būtiski domāt par izglītību, elektrības un citu resursu maksājumiem, ka "viss" tiek nobīdīts uz pašvaldību pleciem, jāuzlabo medicīnas joma. Jābalso par lielajām partijām, lai nebūtu sadrumstalota Saeima. Un noteikti jābalso, jo citādi tā būšot slikta izvēle.

20.09. Pieteikumā tiek uzskatīti temati, kas ir svarīgākās tēmas no tā, ko pieminējuši uzrunāties cilvēki Vidzemē. Energokrīze, veselības aprūpe, izglītība un augstās cenas.

Žurnālists ir kā kāds anonīms runātājs, kurš bez sava vārda pieminēšanas piesaka ielās sastaptos cilvēkus. Tiek pieteikts viens no runātājiem, kura ir skolotāja, kura zaudējusi darbu, jo nevakcinējās pret Covid. Viņa aptuveni minūtes garumā tiek uzdots par sava veida vietējo ekspertu, kura stāsta kā šis dzīves pagrieziena viņai sāpot un valstij ir nepieciešams rūpēties par veciem cilvēkiem. Un lauki tiekot iznīcināti. Pasts tiek aizvērts un pensionāri nespēs saņemt pensijas. Vai tas tiešām tā ir, žurnālists nedz noskaidro, nedz atspēko vai apstiprina šīs sievietes teikto.

Nezinu vai dienas vidū, kad lielākā daļa cilvēku atrodas savās darba vietās, par tā saucamo "tautas balsi" tiek uzdoti cilvēki (bieži pensionāri vai bezdarbnieki), kuri tajā brīdī kaut kur pastaigājas un žurnālists viņus sastop. Pieļauju, ka šādā veidā dienas vidū uz ielas pie autoveikala, kas uz ielas tirgo zivis izvēlēti cilvēki nav Latvijas iedzīvotāju viedokli reprezentējošākā sabiedrības daļa. Cilvēku profesijas vai nodarbošanās sižetos netiek atklāti, līdz ar to nav iespējams pat nojaust, kādu sabiedrības daļu runātāji pārstāv. Vai tie ir bezdarbnieki, kuriem dienas vidū ir laiks pastaigām pa pilsētu vai aktīvi strādājošie. Šis ir būtisks faktors, kam būtu jāpievērš uzmanība, ja šādi materiāli priekšvēlēšanu raidījumu ietvaros tiek veidoti.

21.09

Tiek piedāvāts sajūst svētdienas noskaņu Latgales iedzīvotāju vidū Daugavpils centrā.

Ieteikumi - uzlabot ekonomisko situāciju pilsētā, lai atvērtos jauni objekti un būtu labklājība. Nevajagot aizmirst Daugavpili. Jāattīsta uzņēmējdarbību. Jātur roka uz pulsa, lai neaizmirstu Latgali. Jāceļ minimālās algas, jāmazina bezdarbs un jāatbalsta tie, kurus skars enerģētiskā krīze. Balvos skolotājas grib, lai deputāti iedziļinās skolotāju profesijas specifikā, jo viņi reālo situāciju nesaprotot. Prasa risināt ekonomiskās problēmas. Interesanta un dinamiska reportāža.

22.09. Anonīma žurnāliste reportē no Zemgales, kur dienas vidū Valmierā sastop kādu vīrieti, kurš apmaksājis elektrības rēķinu un sūdzas, ka tas ir būtiski pieaudzis. Iedzīvotāja mudina pamatīgi izšķirot partiju programmas. Cita iedzīvotāja sagaida, ka Saeimas sastāvs mainīsies, bet ģimenē par to vienotības neesot. Valgundē dienas vidū žurnāliste cilvēkus nesastop. Satikta tikai sētniece, kura kļūst par viedokļa paudēju, kura uzskata, ka pie varas varot palikt līdzšinējie. Kāds cits vietējais vēl šauboties par izvēli. Bet noteikti jānāk jaunajiem. Žurnāliste Kalnciemā sastop kādu iedzīvotāju, kura uzskata, ka nekas jau nemainīšoties.

23.09. Anonīma žurnāliste reportē no Ogres un Aizkraukles. Aivaram un vairākiem anonīmiem vietējiem iedzīvotājiem esot neticība jaunajai Saeimai un valdībai. Nekas netiekot darīts. Jāpārskata darba nodokļu likmes. Anonīma sieviete stāsta, ka mazajiem uzņēmējiem esot grūti. Ogresgalā daudzbērnu tēvs ar bērniem skalda malku, kurš esot zinātnieks (viena no retajām reizēm, kad šajās reportāžās tiek identificēta kāda no uzrunāto cilvēku profesijām). Zinātniekiem esot jābūt patriotiem nevis jābrauc prom no Latvijas. Valdībai jāatbalsta Ukraina arī turpmāk. Aizkrauklē pensionāre Helēna saka, ka jāatbalsta Ukraina. Pensionāri Latvijā kaut kā iztikšot. Jumpravā skolas direktore iesaka nešķelt sabiedrību, lai nebūtu Covid pretinieki un piekritēji. Un jāceļ skolotāju algas un lai bērni varētu mācīties.

Atteikumā tiek paziņots - no apņēmības līdz dusmām un vienaldzības. Tik dažādi valda viedokļi sabiedrībā nedēļu pirms vēlēšanām.

26.09.

Samerā liels haoss ēterā. Tiek pieteikts, ka raidījuma veidotāji dodas uz Kurzemi. Tiek atskaņoti sinhroni no anonīmiem cilvēkiem, bet viņi netiek pieteikti. Runā "tauta bez vārda".

27.09.

Ielu intervijas Vidzemē. Šeit ir identificēti runātāji un tie tiek pieteikti ar vārdu un no kuras pilsētas cilvēki ir. Aprakstīts viņu izteiktais viedoklis. Viena no labākajām šāda tipa reportāžām, kas ir pilnvērtīgs radio sižets ar cilvēku viedokli ielās.

28.09

Reportāža no Latgales. Ļoti kolorīti runātāji un dinamisks stāstījums. Sarunas ar cilvēkiem notiek latgaliski. Arī žurnālists runā latgaliski. Nav identificēti runātāji. Labs un interesants materiāls.

2.3. Satura sagatavošanā iesaistītā personāla (žurnālisti, operatori, programmu vadītāji, moderatori, ilustrāciju autori utt.), kā arī sociālo mediju platformu redaktoru un autoru kompetence un profesionalitāte, atbilstība profesionālajiem standartiem.

Raidījuma sagatavotāji un veidotāji ir pienācīgi veikuši savu darbu. Tiesa gan ielu interviju ierakstīšana un sagatavošana neprasa nedz rūpīgu gatavošanos, ne iepriekšēju pastiprinātu informācijas analīzi un atlasī, ne arī augstas raudzes profesionālismu. Ja pamatuzstādījums ir bijis – dzirdēt kaut kādu viedokli no tautas un šo cilvēku atlases principiem un kritērijiem vispār nav nekādas nozīmes, tad kaut kāds rezultāts ir sasniegts. Jautājums – kāda jēga no šāda veida reportāžām un ko tās reprezentē. Ja pat reportāžu sakumā netiek identificēti žurnālists un arī bieži vien runātāji – sižetu "varoņi".

REKOMENDĀCIJAS

3.1. Vai sabiedriskā pasūtījuma ietvaros būtu jāturpina šāda saturs nodrošināšana arī nākotnē?

Iesējams šādas vox pop reportāžas kaut kādā mērā ļauj izprast kaut kādas sabiedrības daļas viedokli. Bet ir jābūt strikti kritērijiem (līdzīgi kā veidojot socioloģiskās aptaujas) kur, kad un ar ko reportieris runā. Kāds ir sarunas mērķis un sasniedzamais rezultāts. Ja tas tiek nedefinēts, tad, iespējams, šāds formāts var tikt izmantots arī nākotnē. Ja šādu kritēriju nav, to var uzskatīt tikai par ētera laika aizpildīšanu ar "viedokli no tautas".

3.2. Vai projekta realizēšanai būtu nepieciešami kādi profesionālie redakcionālās prakses un saturs uzlabojumi? Ja jā, kādi?

3.3. Papildu secinājumi un rekomendācijas.

Skatīt iepriekš.